

KAFKA
BRIGADE

Kafkaknop

Hulpmiddel voor elk samenwerkingsverband passend onderwijs

Hulpmiddel voor elk samenwerkingsverband passend onderwijs

Onnodige bureaucratie kost tijd en geld.

Onnodige bureaucratie in het onderwijs betekent dus, dat er minder tijd en geld ten goede komt aan de leerling. Een van de doelen van de nieuwe wet passend onderwijs is het terugdringen van bureaucratie. Ouders en leraren zijn nu nog te veel tijd kwijt aan onnodige en disfunctionele bureaucratie. Zo kost het een ouder soms veel tijd om zijn of haar kind op een school aan te melden. Leraren besteden regelmatig meer tijd dan ze zouden willen aan administratie¹, denk aan het bijhouden van ontwikkelingsplannen. De wet passend onderwijs neemt een deel van deze lasten weg. Ouders hoeven bijvoorbeeld niet meer zelf op zoek naar een geschikte onderwijsplek voor hun kind: scholen krijgen zorgplicht.

Kafkaknop

meldpunt voor disfunctionele bureaucratie

Het samenwerkingsverband ontwerpt in afstemming met scholen en andere betrokkenen een werkwijze voor de toewijzing van onderwijs-ondersteuning. Daarbij worden regels en richtlijnen opgesteld. Vanuit het bestuur van een school of een samenwerkingsverband blijft het altijd lastig om in het zicht te houden of er hierdoor knelpunten ontstaan in de dagelijkse praktijk van kinderen, ouders en docenten. Daarom kan het bestuur een (tijdelijke) voorziening instellen, die helpt problemen van beneden naar boven te krijgen. Met een Kafkaknop kunnen betrokkenen bij het samenwerkingsverband, buiten de formele hiërarchie om, direct bij het bestuur of de directie terecht om een situatie voor te leggen die volgens hen niet klopt. Ze hoeven geen gelijk te hebben, maar kunnen wel een luisterend oor verwachten en een duidelijke afspraak over wat er met de feedback gaat gebeuren.

De Kafkaknop is een middel waarmee betrokkenen het samenwerkingsverband kunnen wijzen op kafkaëske situaties, waarin zijzelf, een leraar, ouder of een kind vastloopt. In de meeste gevallen betreft het een situatie waarin de persoon die een melding doet, niet zelfstandig tot een oplossing kan komen. Betrokkenen kunnen melding maken van onnodige regels, te strikte richtlijnen, onnodig ingewikkelde procedures of te lange en te ingewikkelde formulieren. Ook kunnen zij via de Kafkaknop aangeven dat docenten, ouders of leerlingen ten onrechte vastlopen. Door op de Kafkaknop te drukken activeren zij een hulplijn.

Hoe werkt zo'n knop?

Dat kan heel eenvoudig werken. De knop bestaat bijvoorbeeld uit een telefoonnummer, een fysieke plek (bijvoorbeeld een kamernummer), een persoon die betrokkenen kunnen aanspreken en een e-mailadres. Via elk van die kanalen kan men de Kafkamelding kwijt. Wordt de melding via e-mail of schriftelijk gedaan, dan neemt de Kafkamedewerker bij voorkeur dezelfde dag nog contact op met de melder. De situatie wordt kort beschreven en globaal uitgezocht: het dossier, de geldende protocollen, etcetera worden erbij gepakt. De Kafkamedewerker schrijft in twee of drie alinea's op wat er aan de hand is en maakt een eerste analyse. Periodiek komt een klein team – van bijvoorbeeld iemand van het dagelijkse management van het samenwerkingsverband, een lid van de ondersteuningsplanraad en een directielid – bijeen om de meldingen te bespreken en acties af te spreken. Dit kan bijvoorbeeld wettelijk of afhankelijk van de hoeveelheid meldingen. Elke actie wordt gecommuniceerd naar de melder. Is een situatie te complex, omdat er bijvoorbeeld meerdere organisaties of wettelijke bepalingen meespelen, dan kan het Kafkateam contact opnemen met de Kafkabrigade.

¹ Uit onderzoek van CNV Onderwijs blijkt dat 77% van de docenten vindt dat hij/zij teveel tijd besteedt aan administratie en papierwerk. Bron: CNV Onderwijs, 'Onderzoek naar werkdruk en taken', juni 2013. Zie https://www.cnvo.nl/fileadmin/user_upload/PDF/Werkdruk_Onderzoek.pdf.

Hoe voer je een Kafkknop in?

Pragmatisch en met lef! Wij raden aan klein te beginnen. Introduceer de knop bij één afdeling, stel het juiste team samen, maak een e-mailadres aan (kafka@.....), zorg voor een telefoonnummer, kamer-nummer en een aanspreekbare, maar ook aansprekende medewerker. Ga eerst eens proefdraaien en schaal dan op. Zet geen grote stappen tegelijkertijd, maar test wat werkt en wat niet, om te hoge verwachtingen te voorkomen. Bij elke Kafkavergadering moet in ieder geval een directielid of bestuurder van het samenwerkingsverband aanwezig zijn, die erop toeziet dat interventies daadwerkelijk geïmplementeerd worden. Ook kan het directielid voor ruimte, tijd en capaciteit zorgen, indien nodig. Korte doorlooptijden en snelle acties zijn het levenselixer. Een goed moment voor de Kafkavergadering is het dagdeel voorafgaand aan een directieoverleg. Zorg er ook voor dat elke directievergadering, zeker de eerste tijd, de Kafkameldingen als vast agendapunt heeft. Zijn er geen meldingen, of kan het Kafkateam alles oplossen zonder de directie, ook goed, dan hoor je dat. Uiteindelijk is het invoeren van de Kafkknop vooral een kwestie van durf en de intentie om onnodige bureaucratie uit de weg te ruimen.

Hoe zorg je dat het resultaten oplevert?

Door een praktisch team op te zetten, met het juiste mandaat en met een escalatiemogelijkheid naar het hoogste niveau. Zorg ervoor dat de Kafkamedewerkers gedekt worden, maar zorg er ook voor dat het geen brokkenpiloten zijn: de aangewezen personen hebben empathisch vermogen, pakken door, maar hebben ook gevoel voor politiek. Zorg ervoor dat politieke spelletjes buiten de orde blijven.

Do's

- Klein beginnen, langzaam opschalen;
- Geef het smoel: de spil van het Kafkateam is een aansprekend figuur, omringd door een goed team, gesteund door het bestuur van het samenwerkingsverband;
- Liever een kleine, uitvoerbare stap, dan een groots en weids vergezicht;
- Zoek het niet in structuren, maar in praktische verbeteringen;
- Weet dat het meestal niet in de regels of protocollen zit, maar in de interpretatie daarvan: het zit vaker tussen de oren dat iets niet kan, dan in de regels;
- En, als je er echt niet uitkomt, bel dan de Kafkabrigade!

Don'ts

- Maak het niet groot, zowel het project niet, als de voorgelegde problemen;
- Maak er geen routine van, het moet speels en lichtvoetig zijn;
- Maak geen lange, administratieve aanpak: op elke melding direct reageren, niets doen dat langer dan drie maanden vergt.

KAFKA
BRIGADE

De Kafkabrigade werkt vanuit het creative commons principe: iedere non-profitorganisatie mag kosteloos de Kafkaknop en het gedachtengoed erachter gebruiken voor niet-commerciële doeleinden. De naam Kafkaknop hebben wij echter wel merkenrechtelijk beschermd en mag niet zomaar gebruikt worden.

Als je de Kafkaknop invoert in je samenwerkingsverband, laat het ons dan weten. Wij willen graag leren van je ervaringen en daar ook anderen van laten leren. Je kunt de Kafkabrigade bereiken via info@kafkabrigade.nl

www.kafkabrigade.nl | info@kafkabrigade.nl